

μης. Τὸ κακὸν δὲν ἔχει τὴν ρίζαν του εἰς τὴν γνωστὴν ἡμῖν φύσιν τῶν νεύρων, ἀλλ' εἰς τὸν ἀγνωστον παράγοντα Ψ. τουτέστι τὴν ψυχὴν. Ἡμεῖς θεραπεύομεν νεῦρα μόνον. Αὐτὸ εἶναι καταστροφή αἰσθημάτων καὶ παραστάσεων.—
"Ἄς ὄψεται ὁ αἷτιος!

Καὶ ἀνακτησάμενος τὴν πνευματικὴν ἡρεμίαν τοῦ ἐπαγγέλματός του ὁ γέρον ἔλαβεν εἰς χεῖρας τὸ στηθοσκοπίον. Τοῦτο ἐσήμαινεν ὅτι ἔσυρε διὰ παντός τὸ παραπέτασμα πρὸ τῆς θλιβεραῆς ἐκεῖνης σκηνῆς.

[Ἐπειτα συνέχεια].

Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

Τ' ΑΓΓΙΟΒΑΣΙΛΕΙΑΤΙΚΑ

Μοῦ ἐπιτρέπεις, ἀναγνώστὰ μου, τὴν ἀδιακρίσιαν νὰ σ' ἐρωτήσω, ἂν ἔκαμες δένδρον ἐφέτος;

"Ἴσως μοῦ ἀπαντήσης, ὅτι δὲν ἐννοεῖς τί σοῦ λέγω, οὐδὲ καταλαμβάνεις καλὰ καλὰ, τί θὰ εἴπῃ: κάμνω δένδρον.

Ἡ ἀπάντησίς σου μὲ μανθάνει ἐν πρώτοις, ὅτι δένδρον δὲν ἔκαμες, ἀφοῦ ἀγνοεῖς τί πρᾶγμα σ' ἐρωτῶ. Μαρτυρεῖ ὅμως ἐπίσης, ὅτι δὲν εἶσαι ἄνθρωπος τῆς προόδου, ὅτι ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς, ὁ ἀπὸ τῆς Δύσεως εἰσαγόμενος, — χωρὶς τινος οἰουδήποτε τελωνιακοῦ δικαιώματος, οὐδὲ προσθέτου δεκάτου, — δὲν ἔφθασεν ἀκόμη μέχρι σοῦ, καὶ ὅτι εἶσαι ἀκόμη Ἕλληνα, ὅσον εἶνε δυνατόν νὰ ἦνε Ἕλληνας οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν — οἱ ἀναγινώσκοντες... εἴτε τὴν «Ἐστία» ἢ ὅ, τι δήποτε ἄλλο. Ἐχω λοιπὸν καθήκον νὰ συγκαταβῶ χριστιανικῶς μέχρι τῆς ἀγνοίας σου καὶ νὰ σὲ διδάξω τί θὰ εἴπῃ: κάμνω δένδρον.

Κάμνω δένδρον, ἀγαπητέ μου καὶ ἑλληνικώτατε ἀναγνώστα, θὰ εἴπῃ ἐν συνόψει τὸ ἐξῆς:

Ἄγοράζω ἐν πρώτοις ἀπὸ τὴν ἀγορὰν μίαν μικρὰν ἢ μεγάλην ἐλάτην ἀμεταχειριστον... ἢ μεταχειρισμένην...

— Πῶς! θ' ἀναφωνήσης, ὑπάρχουν καὶ ἐλάται μεταχειρισμένα;

— Βεβαίως ἐκεῖναι τὰς ὁποίας μετεχειρίσθησαν ἤδη οἱ ξένοι, οἱ ἐορτάζοντες ἐν Ἀθῆναις δώδεκα ἡμέρας πρὸ ἡμῶν τὰ Χριστούγεννα καὶ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους των. Ἐξ αὐτῶν ἄλλοι μὲν οἱ ἴδιοι καὶ ἄλλων οἱ ὑπηρεταὶ πωλοῦν τὰς ἐλάτας των μετὰ τὴν ἐορτήν, καὶ ἐπειδὴ τὰ δένδρα αὐτά, ὡς γνωρίζεις ἴσως, ζηραινόνται δύσκολα, μένουν δὲ χλωρὰ καὶ ἀφοῦ ξηρανθοῦν, ἐκτίθενται πάλιν εἰς πώλησιν, καὶ ἀγοράζονται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐκεῖνων, τοὺς ὁποίους πρωινή τις ἐφημερίς καλεῖ φιλοπροόδους. Ἐφωτίσθη;

— Ἐφωτίσθη.

— Δειπὸν ἀγοράζω ἐν πρώτοις ἀπὸ τὴν ἀ-

γορὰν μίαν ἐλάτην μεταχειρισμένην. Τὴν φέρω κατόπιν εἰς τὸν οἰκίαν μου, καὶ τὴν τοποθετῶ ἐπὶ μιᾶς τραπέζης, στερεῶν αὐτὴν ὅσον δύναμαι καλλίτερα, ἔστω καὶ ἂν ἦνε ἀνάγκη νὰ τρυπηθῇ ἢ ταλαίπωρος τράπεζα, ἵνα δεχθῇ καὶ αὐτὴ δι' ὀδυνηραῆς ἐγχειρίσεως τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν.

Στολίζω ἔπειτα αὐτὴν τὴν ἐλάτην μὲ παντὸς εἶδους ὠραῖα πρᾶγματα, ὑαλιστερὰ ὅσον τὸ δυνατόν καὶ πολύχρωμα: μὲ καρπούς, μὲ χρυσόγαρφα, μὲ κηρία χρωματιστά, μὲ παιδικὰ παιγνίδια, καὶ μὲ μικρὰ ἢ μεγάλα δῶρα, ἀναλόγως τῶν διαθέσεών μου, τῶν δυνάμεων τοῦ πουγγίου μου, καὶ τῶν προσώπων εἰς τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ τὰ χαρίσω.

Συναῶζω ἔπειτα τὴν παραμονὴν τοῦ νέου ἔτους εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἐκτὸς τῶν ἰδικῶν μου παιδιῶν, ἂν ἔχω, καὶ ἄλλα μικρὰ ἢ μεγάλα παιδία τῶν γειτόνων καὶ φίλων, ἀνάπτω τὰ κηρία τοῦ δένδρου, φωτίζω τὴν αἴθουσαν ὅπου εἶνε ἐστημένον, φιλεῶ τοὺς παρεστῶτας ὀλίγα γλυκὰ, μοιράζω εἰς τὰ παιδία τὰ δῶρά των, καὶ κλειῶ ἔπειτα τὰ αὐτὰ μου πρὸς τὰς συμμιγεῖς καὶ παραφώνους καὶ θορυβώδεις φωνάς, ὅσας ἐκβάλλει ἐν ἀγαλλιᾶσει ὁ φαιδρὸς ἐκεῖνος παιδικὸς ὄμιλος.

Αὐτὸ θὰ εἴπῃ ἐν ὀλίγοις: κάμνω δένδρον.

Οἱ πρωτοστάται τοῦ ἐν Ἑλλάδι εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐδοξίμασαν νὰ ἐμβολιάσωσιν εἰς τὴν τελετὴν αὐτὴν καὶ ἄλλο γαλλικὸν προῖον: χορὸν παιδιῶν — *bal d'enfants*, ὡς τὸν λέγουσι συνήθως, ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ ξενικὸν φυτὸν δὲν ἐπίασε. Τὰ ἑλληνικὰ παιδία εἶνε εὐτυχῶς ἑλληνικώτερα τῶν γονέων των, καὶ ἐπροτίμησαν, ἅμα ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνελθόντα, νὰ φωνάξωσι, νὰ θορυβήσωσι, νὰ παιξῶσι, καὶ... νὰ δαρῶσιν ὀλίγον ἐπὶ τέλους, παρὰ ν' ἀνταλλάξωσι ψευδεῖς φιλοφροσύνας, νὰ ἰλιγώσωσι τυπικῶς τὰ ὄμματά των, καὶ νὰ προσφέρωσιν ἱποτικῶς τὸν βραχίονα εἰς τὰς σπιθαμιαίας των χορευτριάς.

Ἰπῆρξαν ἴσως καὶ παιδία, τὰ ὁποῖα ἔκαμαν ταῦτα μᾶλλον ἢ ἐκεῖνα, ἀλλά, τί νὰ σὲ εἰπῶ! δὲν ἤθελα, τὸ κατ' ἐμέ, νὰ ἦσαν ἰδικὰ μου, καὶ ἴσως οὐδὲ σύ, ἀναγνώστὰ μου! καὶ νομίζω, ὅτι εἴμεθα καὶ οἱ δύο φρονιμώτεροι τῶν γονέων ἐκεῖνων, οἱ ὁποῖοι τὰ ἐκαμάρωσαν.

Οὕτω δὲ τὸ δένδρον ἔμεινε καθαρῶς δένδρον, οἶον σοῦ τὸ περιέγραψα.

Τοιαῦτα δένδρα δὲν κάμνεις βεβαίως σύ, ἑλληνικώτατε τῶν ἀγνωστών μου, ἀφοῦ δὲν γνωρίζεις οὐδ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

Ὁ πατήρ σου δὲν ἔκαμε δένδρον, οὐδ' ὁ πάππος σου. Ἐπομένως κρίνεις καὶ σύ περιττὸν νὰ νεωτερίσης... κατ' αὐτὸ κἂν, καίτοι νεωτερίζεις καὶ ἐνεωτέρισες εἰς τόσα ἄλλα.

Ἰπάρχουσιν ὅμως συμπολιταὶ σου, καὶ ἐξ

ἐκείνων μάλιστα, τῶν ὁποίων ζηλεύεις ἴσως τὰ πολυτελῆ δῖφρα, ὅταν τὰ βλέπης, καὶ τὰς περιουσίας, ὅταν τὰς ἀκούης, καὶ τὸ ὄνομα ἢ τὴν κοινωνικὴν θέσιν, ὅταν ἀναγινώσκῃς περὶ αὐτῶν εἰς τὰς πρωϊνάς ἐφημερίδας, πότε ἤλθον, καὶ πότε ἀνεχώρησαν, καὶ πότε ἐγευμάτισαν ἢ καὶ πότε ἐπταρνήσθησαν, — ὑπάρχουσι τοιοῦτοι συμπολιταὶ σου, οἵτινες κάμνουν δένδρα· αὐτοὶ εἶνε ἐκ τῶν μεγάλων.

Αὐτοὶ εἶνε ἐξ ἐκείνων, οἵτινες σοῦ προσφέρουσι τσάϊ ἂν τοὺς ἐπισκεφθῆς εἰς τὰς τρεῖς μετὰ μεσημβρίαν· οἵτινες δημοσιεύουν εἰς τὰς ἐφημερίδας, ὅτι δὲν ἐννοοῦσι νὰ ᾔη συνδρομηταὶ εἰμὴ εἰς ἐκείνας μόνον ἐξ αὐτῶν, ὅσας ἐγγράφως ἐζήτησαν· οἵτινες ἀναγινώσκουσιν εὐαρεστότερον γαλλικὰ βιβλία παρὰ ἑλληνικά, ἴσως διότι τὰ ἐννοοῦσιν ὀλιγώτερον καὶ δι' αὐτὸ τὰ εὐρίσκουσι νοστιμώτερα· οἵτινες ἀποροῦσι διατὶ ἢ πρωτεύουσα τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου μένει τὸν χειμῶνα χωρὶς γαλλικὸν ἢ τουλάχιστον ἰταλικὸν θέατρον· οἵτινες, τέλος πάντων, ἐλευθοῦσιν ὀκτάκις τῆς ἡμέρας τὸν περὶ αὐτοὺς ἀπολίτιστον χύδην ὄμιλον, καὶ εὐχαριστοῦσι τῷ Θεῷ, ὡς ὁ Φαρισαῖος τῆς παραβολῆς, ὅτι δὲν ὀμοιάζουσι πρὸς τοὺς λοιποὺς τῶν ἀνθρώπων.

Θὰ ἐρωτήσῃς ἴσως καὶ πάλιν ἐν τῇ ἀπλότητι σου, διατὶ οἱ κύριοι οὗτοι κάμνουν δένδρον, ἐνῶ θὰ ἦτο πολὺ ἀπλοῦστερον νὰ χαρίζουσι τὰ δῶρά των ἐκεῖνα χωρὶς τινος πομπῆς ἢ τελετῆς, ὅπως ἔκαμνον οἱ πατέρες αὐτῶν καὶ οἱ πρόγονοι. Θὰ προῦξένοιον ἄρα γε ὀλιγωτέραν εὐχαρίστησιν εἰς τοὺς λαμβάνοντας, ἂν, ὡς ἐγένετο ἄλλοτε ποτε, κατὰ τοὺς παλαιοὺς ἀπολιτίστους χρόνους, ἐκόμιζον οἱ ἴδιοι τὰς ἐπινομιδας των εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν καὶ φίλους τὴν πρωϊάν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους, κ' ἐσφράγιζον δι' ἐνὸς ἀσπασμοῦ ἢ μιᾶς θερμῆς χειραψίας τὴν χάριν τοῦ δώρου;

Καὶ τίς θὰ τὸ ἐγνώριζε τότε, ἀπλοϊκώτατε τῶν ἀναγνωστῶν μου;

Μὴ τυχὸν ὑποθέτεις, ὅτι οἱ χαρίζοντες σήμερον χαρίζουσιν, ὡς ἐχαρίζον ἄλλοτε, ἵνα εὐχαριστηθῶσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ἢ προξενήσωσιν εὐχαρίστησιν εἰς τοὺς λαμβάνοντας;

Ὡ τῆς ἀφελείας σου ἂν τὸ νομίζης!

Καὶ λησμονεῖς λοιπὸν, ὅτι σήμερον ἐν Ἑλλάδι δὲν προσφέρονται πλέον οὐδὲ πέντε μόναι δραχμαὶ ὑπὲρ παθόντων ἐκ σεισμοῦ ἢ πλημμύρας, εἰμὴ μόνον ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τῆς δημοσιεύσεως τῆς δωρεᾶς;

Λησμονεῖς, ὅτι προτιμώτερον δίδονται χιλιάδες πολλαί, ἂν μέλλῃ νὰ λαλήσῃ ὁ τύπος περὶ τοῦ πράγματος, ἢ μονάδες ὀλίγαι, ἂν πρόκειται ἢ ἐπὶ τῇ δωρεᾷ εὐγνωμοσύνη νὰ ταφῇ εἰς τὰ στήθη τοῦ λαμβάνοντος;

Ἄγνοεῖς, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἰσχυροὶ τῶν Μου-

σῶν ἱεροφάνται δὲν κατορθοῦσι ν' ἀλιεύωσιν ὀλίγους συνδρομητὰς διὰ τὰ βιβλία των, ἂν δὲν ὑποσχεθῶσι ῥητῶς καὶ ἀνεπιφυλάκτως ὅτι τὰ ὀνόματα τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν θέλουσι δημοσιεῦθαι εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου, καὶ ὅτι δι' αὐτὸν τὸν σπουδαῖον λόγον ἀναγινώσκωμεν ἀπὸ τινος γαλλιστῆ ἀναγεγραμμένα εἰς τὴν εὐεργετικὴν αὐτὴν στήλην τὰ χαριέστατα ὀνόματα: *Télémaque Pipérides* ἢ *Stamatoula Phassoulaki*;

Ἴδου λοιπὸν ἡ κυριωτάτη τοῦ δένδρου δικαιολογία.

Ἄν κυρία καὶ μόνη βάσις τοῦ κατ' ἐπιφάνειαν δυτικοῦ πολιτισμοῦ, ὅστις ἀγαθῇ μοίρᾳ ἤρξατο ἐξευγενίζων τὴν Ἑλλάδα, εἶνε σήμερον ἢ ἐπίδειξις, τίς ἄλλος, πλὴν αὐτοῦ, λόγος εἶνε ὁ ὑπαγορευσας παρ' ἡμῖν καὶ τοῦ δένδρου τὴν εἰσαγωγὴν;

Φαινόμεθα, ἐν πρώτοις, ὅτι εἴμεθα πολιτισμένοι, καὶ φαινόμεθα ἐπίσης, κατὰ δεύτερον, ἄλλ' ὁμοίως σπουδαῖον λόγον, ὅτι χαρίζομεν.

Ἄλλοτε... ἀλλὰ πρὸς τί τὸ ἄλλοτε; Αὐτὸ ἔγεινεν ἡδὴ ἱστορία, καὶ πολὺ ταχέως, μὰ τὸν Θεόν, θὰ γίνῃ μῦθος! Ἄς τὸ ἀφήσωμεν νὰ ὀριμάσῃ διὰ τὰ μέλλοντα διηγήματα τῶν γερόντων.

Σήμερον καὶ αὐτοὶ ἔτι, ὅσοι δὲν κάμνουσι δένδρα, δὲν χαρίζουσι πλέον μόναι τὰ δῶρά των, ἀλλὰ τὰ στέλλουσι διὰ τοῦ ὑπηρετοῦ των, ἵνα, ἐν ἐλλείψει πάσης ἄλλης, ὑπάρχῃ κἂν βροντόφωνος ὑπὲρ αὐτῶν ἢ ὑπηρετικὴ *réclame*.

Σήμερον δὲν χαρίζομεν πλέον τὴν πρώτην τοῦ ἔτους πράγματα μικρά, μετριόφροντα ἔχοντα τὴν ἀσημότητά των, δυναμένα νὰ φυλαχθῶσιν ἐντὸς θυλακίου, ἢ προωρισμένα νὰ ταμιευθῶσιν εἰς κλειστὸν ἐρμάριον, εἰς τρυφερὰν ἀνάμνησιν φιλίας καὶ στοργῆς· τίς θὰ τὰ ἔβλεπεν ἐκεῖ, καὶ τίς θὰ ἠρώτα τὸν δωρητὴν; Χαρίζομεν πράγματα μεγάλα, ἐπιφανῆ, ὁρατά, προωρισμένα νὰ τεθῶσιν ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς αἰθούσης, νὰ φορῶνται καθ' ἡμέραν, νὰ κρέμανται ἀπὸ τῶν τοίχων, ἵνα ἔχωμεν τὴν ἐνδύμυχον εὐχαρίστησιν νὰ συλλογισώμεθα, ὅτι θὰ ἴδωσι καὶ ἄλλοι τὰ δῶρά μας καὶ θὰ ἐρωτήσωσι φυσικῶ τῷ λόγῳ, τίς ἐχάρισε τὰ ὠραία ἐκεῖνα πράγματα.

Σήμερον καλύπτει παχὺ ἐκπολιτιστικῆς κόως στρῶμα τὴν εὐαγγελικὴν ὑπόθεσιν: Μὴ γνῶτω ἢ ἀριστερὰ σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου, διότι κάλλιστα γνωρίζομεν πάντες, ὅτι ἀλλοίμονον εἰς τὸν ἐκ δεξιῶν λαμβάνοντα, ἂν πρόκειται νὰ τὸ ἀγνοῇ ὁ ἐξ ἀριστερῶν μὴ λαμβάνων.

Σήμερον, τέλος πάντων, δὲν χαρίζομεν διὰ νὰ εὐχαριστηθῶμεν ἡμεῖς· οἱ δίδοντες, ἢ οἱ ἄλλοι, οἱ λαμβάνοντες, ἀλλ' ἵνα θαυμάσωσιν οἱ τρίτοι, οἱ μῆτε λαμβάνοντες μῆτε δίδοντες.

Δι' αὐτὸ κατήντησαν τὰ δῶρα τῆς πρώτης τοῦ

ΠΩΣ ΕΙΡΓΑΖΕΤΟ Ο ΔΟΥΜΑΣ

ἔτους ζήτημα μεγάλης σημασίας, ἀντικείμενον σκέψεως μακρᾶς, ἀρχομένης μῆνα ὄλον πρὸ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου, καὶ ἀφορμὴ δαπάνης σπουδαίας, ἣν μετὰ κόπου πολλοῦ ὑφίστανται οἱ παρὰ τὸ Λύδιον ἄρμα τῶν πλουσίων περὶ μὲν βαδίζοντες, ἀλλὰ τέθριππα ὄνειρευμένοι.

Δι' αὐτὸ παρεπονείτο πέρυσιν ὁ καλλιτέχνης Μάξφρατ, ὅτι δὲν ἐπώλησε πολλὰ, διότι δὲν εἶχεν ἀρετὰ ἀκριβᾶ ἀντικείμενα νὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς πανταχόθεν ζητοῦντας.

Δι' αὐτὸ ἀκούεις πανταχόθεν τοὺς ἀγαθοὺς, ἀγαθωτάτους, ἀλλὰ φιλοπροόδους οἰκογενειάρχας ὀδυνωμένους ὅτι μόλις κατορθοῦσι διὰ δαπάνης δισχιλίων καὶ τρισχιλίων δραχμῶν νὰ ἐξοφλήσῃσι τὰς ἐκ τῆς πρώτης τοῦ ἔτους ἐποχρῶσεις των.

Δι' αὐτὸ ἐντρέπονται σήμερον νὰ χαρίσωσι καὶ δὲν χαρίζουσι πλέον ὅσοι δεῖλοι μὲν καὶ πεπτοημένοι ἀτενίζουσι κάτωθεν πρὸς τὸν κολοφῶνα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ πλούτου εἰς ὃν ἀνεβρίχθησαν αἱ Ἀθηναίαι, δὲν τολμῶσι δὲ καὶ ν' ἀποπειραθῶσι τὴν ἐκεῖσε ἀνάβασιν διὰ δαρείων κλιμάκων.

Δι' αὐτό, τέλος πάντων καὶ ἐν ὀλίγοις, τὰ ὠραία πρωτοχρονιάτικα τῶν πατέρων ἡμῶν, ἅτινα ὀλίγην εἶχον τὴν ἐσωτερικὴν ἀξίαν, μεγάλην δὲ τὴν ἀπὸ τῆς προαιρέσεως τοῦ διδόντος καὶ τῆς χαρᾶς τοῦ λαμβάνοντος, ἐξέλιπον πλέον καὶ μόλις που ἀναφαίνονται, δίκην ναυαγίων ἐποχῆς παρελθούσης, κατακλυζομένης ὕλον ἐν τῷ κύμα τῶν νέων ἀναγκῶν καὶ τῶν νέων ὀρέξεων, εἰς τὰς χεῖρας ὀλίγων νηπίων, ἀνεπιού τινος λησμονημένου, ἢ ὑπηρετοῦ μὴ διατελοῦντος ὑπὸ τὴν ἰδιαιτέραν ἡμῶν εὐνοίαν.

Δὲν ἤξεύρω, ἀναγνώστὰ μου, τί δῶρα ἔκαμες ἐφέτος. Σ' εὐχομαι ἀπὸ καρδίας νὰ ἔκαμες ἐκ τῶν τελευταίων τούτων, ἀλλὰ καθ' ὃν τρόπον τὰ ἔκαμνον ἄλλοτε οἱ πρὸ σοῦ: τούτεστι μετ' ἐνδομύχου εὐχαριστήσεως καὶ ἐν πλήρει συναισθήσει ὅτι ὁμοίαν προϋξένησες εὐχαρίστησιν εἰς τοὺς λαθόντας.

Κατ' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν τρόπον σοῦ προσφέρω κ' ἐγὼ τὰς εὐχὰς μου πάσας, καὶ μίαν ἰδίως, τὴν καλλιτέραν ὄλων: νὰ ἔχῃς ἔτι καὶ νὰ διατηρήσῃς ἐπὶ μακρὸν τὴν κεφαλὴν σου ὑπεράνω τοῦ ρεύματος, τὸ ὅποσον ὀνομάζομεν σήμερον ἐν Ἀθήναις ρεύμα πολιτισμοῦ.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ

Τὸ νὰ λέγῃ τις περὶ ἀνθρώπου ὀργίλου, ἀδίκου, φιλονείκου, δυστρόπου καὶ ἀγροίκου ὅτι τοιοῦτος εἶνε ὁ χαρακτήρ του, οὐδαμῶς δικαιολογεῖ αὐτόν, ὡς νομίζεται, ἀλλ' ὁμολογεῖ, χωρὶς νὰ τὸ ἐνοῆ, ὅτι τόσον μέγαρα ἐλαττώματα εἶνε ἀνίατα.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν γενομένων πρό τινος ἐν Παρισίοις ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμά, πλεῖστα ἔγραψαν αἱ γαλλικαὶ ἐφημερίδες περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ περιωνύμου μυθιστοριογράφου. Ἐκ τούτων ἰδιαίτερον θέλητρον ἔχουσι μάλιστα τὰ ἀπεικονίζοντα τὸν ὄντως περιεργὸν τρόπον, καθ' ὃν συνέτασσε τὰ ἀπειρα αὐτοῦ ἔργα ὁ συγγραφεὺς τοῦ *Morte* χρίστου, ὡς τοιαῦτα δ' ἐκρίναμεν ἀξία νὰ μετενέγκωμεν αὐτὰ ἐνταῦθα:

Ἀπὸ τῆς πέμπτης ὥρας τῆς πρωίας ὁ Δουμάς μετέβαινε εἰς τὸ σπουδαστήριόν του χιτῶνα μόνον καὶ περισκελίδα φορῶν, καὶ ἐκάθητο πρὸ ἐλατίνης τραπέζης: ἄφινε δὲ τὴν γραφίδα αὐτοῦ νὰ τρέχῃ ἐπὶ μεγάλων φύλλων γαλανοῦ χάρτου μετὰ ταχύτητος μεγίστης, σταματῶν μόνον ὅπως γευματίζῃ, καὶ παρατείνων ἐνίοτε τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ μέχρι καὶ τῆς νυκτός. Καὶ γράφων ἠδύνατο νὰ συνδιαλέγηται μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν, ἀπεκρίνετο δὲ προσφύεστα πάντοτε μὴ διακόπτων τὸ παράπαν τὴν ἐργασίαν του. Ἐνίοτε συνεβουλεύετο τινὰς τῶν παρόντων ἐκεῖ φίλων του περὶ τῆς τροπῆς ἣν ἔπρεπε νὰ δώσῃ εἰς τινὰς σκηνὰς τῶν μυθιστορημάτων του, ἐκ τούτου δ' ἀστεϊόταται προέκυπτον συζητήσεις. Εἰς τινὰ παρ' αὐτῷ ξενιζόμενον ἐχάρισε ποτὲ τὴν ζωὴν ἀθῶων τινῶν προσώπων, ἅτινα ἀδυσωπῆτως εἶχε καταδικάσει, ἐφείσθη δ' αὐτῶν μὴ δυνάμενος τίποτε ν' ἀρνηθῇ εἰς τὸν ξένον του.

Πολλῶν ἐπελαμβάνετο ταυτοχρόνως ἔργων μεταπηδῶν ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ τοῦ μυθιστορηματος εἰς τ' Ἀπομνημονεύματα καὶ ἐκ τούτων εἰς τὸ δράμα ἢ τὴν κωμῶδιαν. Ἔσπευδεν, ἔλεγε, νὰ λησμονήσῃ ὅσον τάχιστα τὸ ἄρτι γράφεν, ὅπως μὴ ἡ ἀνάμνησις αὐτοῦ ἐπηρεάσῃ τὸ νέον παρασκευαζόμενον ἔργον. Εἰς τοιοῦτον δὲ βαθμὸν κατῶρθου τοῦτο, ὥστε ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν φίλος του ἀπήγγελλε περικοπήν τινὰ δράματός του ὁ Δουμάς ἐπέκρινεν αὐτὴν ὡσεὶ ἥτο ἀλλότριον ἔργον.

Ἄμα ὡς ἐλάμβανε τὴν γραφίδα οὐδέποτε ἐσταμάτα ὅπως μελετήσῃ τὸ θέμα του, οὐδ' ἐνδιέτριβε περὶ τὴν οἰκονομίαν τοῦ συγγραμματος: οὐδέποτε μετέβαλλε γραφεῖσιν φράσιν. Σπανίως δ' ἀνεγίνωσκε τὰ χειρόγραφα αὐτοῦ ἐκτὸς μόνον ἂν συνέγραφεν ἔργον ἀξιώσεις ἔχον. Ἄν παρὰ εἰγματος χάριν συνέτασσε δράμα τι διὰ δευτερεῦον θεάτρον κατεσκευάζεν ἀκριβῶς μίαν πράξιν καθ' ἑκάστην, μετὰ πέντε δ' ἡμέρας τὸ δράμα ἦτο ἑτοιμον. Ἄν τούναντίον εἶχεν ἐπινοήσῃ θέμα τι πολλὰ ὑπισχνούμενον, ἐγίνετο ἄφαντος ἐκ τοῦ οἴκου του ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ὅπως ἀπαλλαγῇ πάσης ἀπασχολήσεως.